

רזיה ירחי: טיוטה

למשל, כשאני עולה לשיעור, לעולם איני עולה במעלית. דרך המדרגות אני יודעת איך להגיע לכיתה שבקומה הרביעית. ואם אצא מהמעלית – לאן אפנה? אך לא זו הסיבה אלא זו: אינני אוהבת לתתחכך באנשים. להיות סגורה ותלויה על צינור. אינני מעיזה לנסות. או, מה היה קורה לו הכנסתי דף גייר לתוך השעון החשמלי המשמש את עובדי האוניברסיטה כדי להחתים את כרטיסי-העובד שלהם? ודאי היה העולם מתפוצץ. יש בשעון החשמלי איזו מזימה סודית, מזימה בינלאומית, חשבת. אלא שאיני מעיזה וגם הפעם לא הייתי מעיזה לולא התחילה בכך המורה:

"עשרים-וחמש שנה אני בארץ", אמרה לאחדים מאתנו לפני תחילת השיעור, "ועדיין אינני יודעת עברית. נסעתי הבוקר במונית מירושלים. עם אנשים. ושוחחנו כל הדרך. המצב קשה. כל-כך קשה", אמרה המורה לאנגלית בעברית רצוצה. "עשינו הרבה טעויות. למשל, היינו צריכים לתת דירה נאותה לכל חייל המשתחרר מן הצבא. הונחנו את הצד החברתי. ועכשיו הוא מתנקם בנו. באמריקה הייתי יכולה לחיות חיים של אידיאל. כמה עצוב שפה בארץ אני מוצאת את עצמי חושבת רק על כסף. כסף. כסף. ברחתי מן המחשבה האחת הזו, והנה אני נתונה רק לה. ולכן גם לא למדתי עברית. לא היה סיפק בידי. היכן שגיתי. היכן שגיניו כולנו". והיא שכחה את המלט, זמן רב לאחר שהיה השיעור צריך להתחיל, אף שהיה מונח לפניה על השולחן. ולאחר שהות-מה שאלה את תלמידיה: "ומה אתכם". ברחמנות, כאילו רצתה להוסיף, "ילדי". חלקם ענו: "אני מורה". וחלקם: "אני מתעניין". ואני עניתי: "אינני מורה ואינני מתעניינת. אני סתם כאן. ולו ניתן הדבר בידי לא הייתי כאן כלל. אלא הייתי סוגרת את הדלת ואומרת לבעלי, בוא. הנה. אלי". אלא שהוא נהרג. לכן סיפרתי להם על כך. ואז שבה המורה אל המלט, ובדיוק הגיעה השעה שהיה עליו לתת: "להיות או לא להיות". היא לא התכוונה, אבל זה היה כמו לזרוח מלח על הפצעים.

אם אינני מעיזה לעלות, מדוע לא אָרד במעלית. אבל אז אפסיד את השעון החשמלי המוצב בתחתית המדרגות. אולי אם אכניס פעם את המחברת לחריץ, תקפוצנה, נאמר, עשר שעות בבת-אחת. ואז כל הסדר ישתבש ואיש לא יידע מתי הוא נכנס ומתי עליו לצאת. או שאולי ישמיע המנגנון קולות שבר וזעקה, כמו אָל נזעם.

בערב עמדתי ליד שורת הטלפונים הציבוריים שבצד בנין הדואר. אני והאמריקאים, מכנסיהם מרשרשים בלכתם, ושוליהם מתבוססים בשלוליות, לגינדור. מהו שעושה אותנו כל-כך נקיים, כל-כך חרדים לעצמנו, חשבת. לו נולדתי באמריקה, אף מכנסי היו טובלים בפוך לגינדור.

"האין לגברת 'סתם-כאן' טלפון בביתה?" שאל אברהם, מהשיעור לשקספיר, כנראה, אשר פתח במפתח קטן אחת מתיבות-הדואר השמורות. יש לה טלפון. אבל אין לה ספר טלפונים. רק "דפי-זהב" באנגלית משנת שבעים-ושתים, שהשאירו הדיירים הקודמים. ולאחר-מכן הוספתי ברצינות איומה: "אני תמיד מתכננת להעלים מכאן אחד מספרי-הטלפון. אך תמיד אתי האמריקאים הצעירים". כאילו להם כל הזמן שבעולם, חשבת. והוספתי: "וחוץ מזה, בין-כה-וכה הספרים מחוברים למדף, כפי שאתה רואה. ועוד לא הצלחתי לגלות איך מתירים את סגר הברזל".

"לי גם טלפון, גם ספר-טלפונים, בעברית, גם קפה", אמר אברהם. "ומהו שימשוך אותי לפתע לשתות אצלך קפה?" אמרתי. וחשבתי: אז מה אם נודע לך שאני אלמנה. זה לא מחייב אותך לכלום. "הקפה".

"אני לא שותה קפה".

"אם כן נלך אצלך ונשתה קאו".

וכך עשה. הוצאתי מכיסי את הזכוכית-המגדלת שקניתי לבתי.

"לא ידעתי שזכוכית-מגדלת צעצוע לילדים", אמר אברהם.

"אולי תהיה מדענית כשתגדל. ותגלה את הסיבות לכל הדברים", אמרתי. והוספתי: "היא ביקשה טבעת, ואני קניתי לה זכוכית-מגדלת".

שיראה את האבק על הכונניות, חשבת. אני לא הזמנתי אותו. בתי העיפה בו מבט עצוב ופרשה אל משחקה, השאירה לי את כולו, ברוב אדיבותה.

"אני מהנדס בעיריה, אך לי סימפאטיה לשקספיר. אשתי לומדת תיאטרון. היא המליצה. מקשיב חפשי או שומע-שלא-מן-המנין או איך-שאתם-קוראים לזה".

על הקיר בחדר של בתי עוד תלוי ציור דהוי של ניקולאס, הילד שגר כאן לפני. ובמקלחת עוד היו הקולבים מסומנים ב-H. R. ו-N. המגבת של בתי היתה תלויה על הקולב של N. הוא ניקולאס, קרוב לוודאי. אני הייתי בקולב של H-הלנה, כפי שלמדתי ממכתבים שהמשיכו להגיע. בזמנים אחרים אולי הייתי מוחה: הייתי כותבת למשרד-התקשורת, פונה לדואר, לבעל הדירה, לדוור, שיפסיקו לשלוח. הייתי אפילו זורקת לפח. אבל עכשיו הם מונחים להם בערימה ליד הטלפון: ספרות מקצועית, חשבונות טלפון-מים-חשמל, שבועונים, מכתבי קרובים מאמריקה. בתי היתה מוסיפה מדי-פעם צבע כלשהו לציור של ניקולאס ומחדדת את הקווים שדהו.

"בוז להדליק את הגז?" שאל אברהם בהציגו לפני את המצית החשמלי.

"לא, זה סתם מונח שם. מקולקל. יש גפרורים על החלון". לפחות אינו נותן עצות ואינו מפשיל שרוולים ומסתער לתקן כל הטעון תיקון, חשבת, אלא נשאר במסגרת הקפה.

"תראה עד היכן הגענו- אפילו קופסות הגפרורים שמיצרים כאן מתפוררות ומתקלפות עם הגפרור הראשון שמדליקים. פעם היה אפשר להדליק את כל הגפרורים שמונחים

בקופסה—על אותה קופסה", אמרתי לשמע נסיונותיו הנואשים להעלות אש.
 "אין תמונה שלו", אמר אברהם לעצמו.

"הכל כאן", הראיתי על ראשי. "הכל בתוכי".

על קיר חדרנו כתם עובש גדול. דליפה מפיו־המטבח שבצדו השני. ואני רגילה לשבת מולו ולראות בו את פני בעלי. את חולמת, אומר המורה לנהיגה. סליחה, האם אני חייבת לכם משהו. האם התחייבתי בפניכם שלא לחלום. על בעלי. הוא אהב אותי כל־כך. עוד מימי ילדותנו. הוא טיפל בי. ואגדל עמו יחדיו, מפתו אוכל ומפוסו אשתה. ובחיקו אשכב ואהי לו כבת. אם כן, היכן שגיתי. תמיד אני חוזרת לכך: הרי ארוזתי חפציו ואמרתי רק את הדברים ההכרחיים. ואולי שכחתי לומר דבר־מה. ואם לא היתה המכונית יוצאת יום קודם מהתיקון, אולי היה משהו נסיעתו, ואם היינו מקדימים נסיעתנו להורי לא היינו שומעים כלל שהטלפון צילצל, ואז היינו חוזרים רק בלילה, כדרכנו מדי־שבת—

בתי הסתכלה במכנסיו של אברהם מבעד לזכוכית־המגדלת, אחר־כך בידיו שהיו מונחות אצלו, עברה אל חולצתו, אל אדי־קפה שעלו מן הכוס, על פניו הביטה בלי הזכוכית־המגדלת.

"לא בחשת את הסוכר בקפה", הכריזה על מימצאיה. מדענית כבר לא תהיה, חשבתני. אבל הוא לא היה מאותם ששוכחים לבחוש את הסוכר. או להתקלח כל יומיים. או לזלף מי־קולון אחרי האמבט. וחוך מזה, הוא לא שתה בכלל בסוכר. רק סוכרוזית. מקפיד עם עצמו.

"מדוע אינך צובעת את הקירות", אמר אברהם. איך אצבע בפני בעלי בקיר, חשבתני. אתו הכל היה אפשרי. פעם דחף אותי עם הבגדים לסח'נה. או שהיה מעיר אותי באמצע הלילה ומאכיל אותי ציפס מתוך שינה. היה מכין אותם עם חזירתו מן העבודה.

"הנה הכתובת שלי. והטלפון", אמר אברהם. "אם תצטרכי דבר־מה".
 "מה? שאצטרך לו? אבל תודה".

ראיתי אותו מחלוני כמעט מדי־יום. מוציא את הדואר מאחת התיבות, תמיד באותה שעה. יום אחד הביא לי ספר־טלפונים חדש. של השנה. "אין לי צורך בזה", אמרתי לו.

"יש לי רק כתובת אחת לזכרה ולשמרה. אבל תודה. שיהיה מונח". אף קנה לבתי גירי־שמן צבעוניים וגליונות נייר. אבל היא המשיכה בקישוט ציורו של ניקולאס. והוא הוסיף לבוא. בלי להודיע. פשוט היה בא. כה יפה היה—כולו מסורק, ומכופתר, ומבושם. בלי שום פתח לחוש־הומור, חשבתני בדאבה.

אין עוד כלגיות על הגבעות של בית־השיטה. אף־על־פי שעזריה אלון ניסה להגן עליהן. גם תנים. כמה שהים נראה בודד בחורף, כאילו החוף מגרשו מעליו, היה בעלי אומר בטיילנו שם. אבל בקיץ הם שבים ומשלימים זה עם זה.

בשבת שלאחר השבת ההיא נסענו, רק אני עם בתי, אל הורי שגרנו בעמק. מראשי ההרים השקיפו עלינו בתי הערבים כמשתינים עלינו מגבוה. אלה אותם ערבים

שעוסקים בשיפוצה של האוניברסיטה. ניצבים מעל בנין-המשפטים הנחשף והולך ומשליכים קרשים למטה, כצוחקים צחוק אחרון, כאילו להם הארץ-ומלואה. "במה שגיננו?" אמר אבי בשבת אחר-הצהריים בהסיבנו אל התה, "ומי הוא זה אשר שגה לראשונה. האם הרצל, או בן-גוריון, היו מעלים על דעתם שכך עלה לחונם. שתהיה עוד קבוצה של אנשים שתטען לבעלות על הארץ הזו. ואם אוגנדה. גם משם היו הכושים מנסים לנשלנו. אולי היה עלינו לגרש את כל הערבים כולם, בטרם ישרצו על ההרים והגבעות. ואולי הטעות נפלה הרבה קודם. ואולי הטעות היא כורח המציאות, חלק ממנה. ומה שנורא מכל: אולי אין כאן טעות כלל".

פעם בא אברהם והתישב. ואז ידעתי. שיש דברים בגו. כי תמיד עם כניסתו הוא מסתובב לאורך הקירות כמחפש-מה. ועכשיו-התישב. לכן ידעתי שיש עמו דברים יפים וכמוסים להשמיעני.

"מדוע אינך כותבת עוד?"

"מה לי לכתוב. הכל כבר נכתב בתנ"ך. ובמקום שצימצם התנ"ך הרחיב שקספיר, וזהו סיפום הנסיון האנושי כולו. ומה שנוסף עליהם אינו אלא וריאציה קלושה". הטלפון צילצל ואמרתי סליחה. כן? אמרתי. הן, מזל טוב. כן, שם יפה מאד. "זה היה אבי", סיפרתי לאברהם. "בן גולד לאחי. יונתן. וגם זו הוכחה: לאתרונה רבו ההורים שקוראים לבניהם הנולדים יונתן: ה' נתן. והוא כנראה גם יקה. אבל נחזור לענייננו".

"מדוע אינך מתחילה לחיות?" שאל בשנית. כמו אחד שהחליט שנחוץ לשקם אותי ויהי-מה.

"כמו שהסיפור הזה הוא טיוטה לסיפור אחר שלא יכול להיכתב, כך גם החיים שלי טיוטה לחיים שלא נחיו. הכל נשאר בפוטנציה. חיי חיים בפוטנציה. לעולם בכוח. לעולם לא אל הפועל. החיים הם טיוטה של חלום".

אבל הוא התעלם מזה ועבר לשאלה השלישית:

"מדוע לא תינשאי לי?"

"אלי צריך הרבה סבלנות".

"עם האהבה באה הסבלנות". זה היה יפה מצדו שאמר כך. אפילו חשבתי שארשום את זה. זה היה כנראה על משקל "עם האוכל בא התיאבון". או אפילו על משקל "כשהתחתים רועמים המוזות שותקות". אבל זה היה יפה מצדו, למרות הכל. "בי נחוץ לטפל".

"אפשר לנסוע לאמריקה".

לו נולדתי לאמריקה, חשבתי, הייתי כותבת וירגיניה וולף: משפטים ארוכים, מכאן עד שם. שצועדים קוממיות ואינם כושלים. כה ממושמעים. זורמות להן המלים בביטחה, בביטחה. מרדימות אותך בחיקן. ואתה בוטח בהן, כה בוטח. באמריקה יש להן זמן לצמוח ולהבשיל אט-אט.

"באמריקה יכול להיות נחמד מאד", אמרתי לו, "אך אינני יכולת. ואתה, האם תוכל ללכת-לך מארצך וממולדתך לאמריקה?"

"עדיין לא אמרת מדוע לא תינשאי לי", אמר כחירש.
"בוא ואשאל אותך שאלה מקצועית: מה היה קורה לו הפסקת-חשמל כללית באוניברסיטה. מה היה קורה את השעון החשמלי המשמש את עובדי האוניברסיטה. לדעתי, רק אפשרות אחת: ודאי מנגנון-אזעקה מחובר אליו שמחריד חירשים מחירשותם ומקיץ ישנים מעפרם."
"אם כן, אולי תרצי להצטרף אלינו לטיול-שבת לאורך החוף הדרומי". רק זאת מצא לומר.
"לי מכונית. ואף רשיון-נהיגה. בו זכיתי לאחר מאמצים מרובים. פעם היה לי חוש-הומור. ועכשיו אין מי שיגן עלי", אמרתי נואשות וידעתי שזה מחוץ להקשר. והוא קם ללכת.
האמת היא שלו חייתי באמריקה הייתי סילויה פלאת.